

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, професора **Ткач Марії Михайлівни**
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Ван Цзін

на тему «Формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності»,

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

У результаті опрацювання дисертації Ван Цзін, нами було встановлено обґрунтованість наукових положень, достовірність отриманих результатів дослідження, висновків та рекомендацій, що забезпечено коректним використанням відповідних методів, підходів та принципів.

Відповідно до логіки проведення дослідження дисертанткою на різних етапах наукового пошуку доцільно був використаний комплекс взаємодоповнюючих дослідницьких методів, серед яких: *теоретичні методи* (категоріальний аналіз, систематизація та узагальнення наукових джерел щодо практики викладання вокалу на факультетах мистецтв педагогічних університетів; теоретичного прогнозування й моделювання; синтез, порівняння, систематизація та ін.); група *емпіричних методів* (діагностувальні: опитування, бесіди, інтерв'ю, анкетування, спостереження, тестування, узагальнення; метод експертних оцінок; педагогічний експеримент та ін.); а також методи *математичної статистики* для якісного та кількісного аналізу отриманих даних, підтвердження їх вірогідності та порівняння із вихідними положеннями.

Для встановлення цілісної методологічної рамки дослідження дисертанткою доцільно був використаний комплекс взаємодоповнюючих наукових *підходів*: системно-цілісного, особистісно-орієнтованого та творчо-проективного.

Концептуальною основою формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності в процесі фахового навчання виступили розроблені дисертанткою педагогічні *принципи*: *принцип інтегративного взаємозв'язку фахових дисциплін; принцип рефлексивності; принцип організаційної мобільності; принцип виконавської пластичності*) та педагогічні умови формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності: *цілеспрямоване формування потреби в художньо-творчій діяльності (розвитку особистісних і професійних якостей) магістрів-вокалістів; оволодіння магістрами-вокалістами художньо-творчими уміннями у процесі навчально-виконавської діяльності; спрямування магістрів-вокалістів до планування художньо-творчих проєктів, з перспективою їх практичного впровадження, підтримуються зорієнтованістю здобувачів вокальної магістратури до усвідомлення естетики міждисциплінарного/міжкультурного синтезу, інтегративного зв'язку виконавських засобів, перенесення оригінальних ідей підтриманих створеними художніми образами вокальних творів у концертно-*

виконавську практику, їх апробація та удосконалення, а також і оригінальне komponування репертуару у програми концертів, сприятиме сформованості фахової готовності магістрів-вокалістів до художньої творчості.

Важливо, що означені принципи охопили весь простір фахового навчання магістрів-вокалістів, доповнюючи та підсилюючи дію один одного.

Актуальність обраної Ван Цзін теми дослідження зумовлена, в першу чергу, зростаючим рівнем вимог як до якості вищої мистецької освіти в цілому, так і до особистісно-професійних якостей магістрів-вокалістів, зокрема, їхнього професіоналізму в сфері музично-виконавської діяльності, особливо на тлі вимог щодо підвищення конкурентоспроможності випускників факультетів мистецтв виконавських спеціальностей. Натомість, як слушно зауважує автор, далеко не всі випускники факультетів мистецтв набувають у процесі фахової підготовки відповідного рівня майстерності, що не корелюється із внутрішніми потребами самих випускників щодо здійснення ними професійної сольо-виконавської, зокрема, вокально-виконавської діяльності.

Аналіз дисертанткою стану фахової підготовки магістрів-вокалістів факультетів мистецтв дозволив їй виявити низку *суперечностей* в змісті вокального навчання, зокрема, між: здобутками в галузі вокальної педагогіки: методів, засобів, технологій підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти, магістрів в галузі музичного мистецтва до сольо-виконавської діяльності, та недостатньою розробленістю питань забезпечення їх практичною зорієнтованістю до індивідуальних форм оригінального вияву у професійній діяльності; активним дослідженням проблем формування фахової готовності солістів-вокалістів на мистецьких факультетах українських університетів та недостатньою увагою до питань її інтеграції в практику професійної самореалізації з урахуванням сучасних тенденцій та потреб соціуму; глибоким пізнанням проблем підготовки високопрофесійних кадрів на засадах технічно-виконавської досконалості, але недостатнім забезпеченням їх підготовки у аспекті виконавської художності, неповторності, пошуку оригінальних форм її практичного здійснення; цілеспрямованим формуванням навичок художньо-інтерпретаційної роботи удосконалення виконавської моделі вокального твору та недостатньою увагою до їх практичного впровадження у вокально-виконавській діяльності; стандартами підготовки програми магістерського концерту та реальною потребою сучасних глядачів у тематичних програмах художньої творчості вокалістів-виконавців; складанням програми професійного репертуару за напрямом класифікації та форматуванням виконавської колекції у відповідності до індивідуальних виконавських потенцій та естетичних переваг сучасних виконавців; між практикою підготовки програм магістерських випускних концертів та недостатньою увагою до утворення тематичних виконавських колекцій, які практично-затребувані сучасною глядацькою аудиторією.

Виявлені суперечності особливо актуалізують значення сформованості фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності, про що слушно було зазначено дисертанткою. Адже її сформованість уможливить цілісне (комплексне)

уявлення магістрів-вокалістів про закономірності та специфіку сольо-виконавської діяльності та важливих чинників і механізмів її здійснення в публічному середовищі.

З огляду на викладене, вважаємо вибір Ван Цзін теми дисертаційного дослідження: «Формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності» цілком виправданим, актуальним та своєчасним для вирішення сучасних проблем вищої мистецької освіти.

Наукова новизна одержаних результатів. Здобувачем здійснено ґрунтовне цілісне дослідження методики формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності. Визначено сутність, зміст та обґрунтовано структуру досліджуваного феномену, розкрито його функціональне значення у професійній сольо-виконавській діяльності.

Новизна полягає в авторській інтерпретації поняття «готовність до художньо-творчої діяльності магістрів-вокалістів»; визначено компонентну структуру, критерії та показники сформованості фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності; розроблено принципи, педагогічні умови, методичну модель та поетапну методику сформованості фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності.

У ключовій авторській дефініції особлива увага акцентується на значущості формування художньо-виконавського комплексу майбутніх виконавців, який опирається на систему особистісних уявлень про інтегративну природу переплавлення знаннєвого ресурсу мистецького спрямування у практично-виконавські уміння й навички завдяки яким утворюється «особистісна картина світу у творчості митця», наявність якої впливає на ефективність процесу підготовки магістрів-вокалістів до художньої творчості, знаходженню вірних рішень у виконанні професійних творчих завдань, проблемних ситуацій, сприяє інтеграції фахових знань у практику вокального виконавства, що сприяє формуванню в особистості усвідомленого ставлення до специфіки, структури й функцій досліджуваного феномену, значущих системоутворюючих зв'язків між його компонентами, а також головних принципів творення та фахового вдосконалення.

Формування означеного феномена «фахова готовність до художньо-творчої діяльності» представлено в дослідженні, як складне *особистісно-професійне утворення, яке характеризується позитивною спрямованістю магістрів-вокалістів до популяризації класичного вокального мистецтва, готовності до художнього інтерпретування вокальних творів, високо-професійного виконання тематичних концертних програм європейської, української китайської вокальної класики, підтримується всебічною мистецькою та музично-фаховою освіченістю, вокально-технічною, інтерпретаційно-виконавською майстерністю, накопиченим вокально-виконавською ресурсом, набутим художньо-виконавським комплексом, що в цілому сприятиме особистісно-професійним досягненням, фаховій художньо-творчій самореалізації, конкурентній спроможності.*

Дослідження спрямовано на фахове удосконалення підготовки магістрів вокалістів, комплексне використання набутого знаннєво-практичного ресурсу;

володіння уміннями самостійного опрацювання художніх образів вокальних творів; художньо-образного виконання програми випускного вокального магістерського концерту; складання тематичних міні-проектів (накопичений репертуар та проектування тематичних репертуарних програм майбутніх сольних концертів), нарощування індивідуальних репертуарних колекцій для здійснення творчих проектів у професійно-виконавській художньо-творчій діяльності солістів-вокалістів.

Вищезазначене підтримується набутим магістрами-вокалістами художньо-виконавським комплексом, який уміщує: інтелектуальну, технічно-проективну, художньо-інтерпретаційну складові, професійно-особистісні здобутки магістрів-вокалістів, оволодіння специфікою вокально-виконавської художньо-творчої діяльності, практичними уміннями: генерування художньо-творчих ідей майбутніх проектів, komponування відповідного репертуару, опрацювання інтерпретаційних моделей вокальних творів з тематичної концертної програми, їх художньо-образне виконання, складання репертуарних колекцій на прикладі створення художніх міні-проектів художніх, генерування ідей заходів вокальної творчості, удосконалення програми випускного магістерського концерту якісними репертуарними зразками та високохудожнє їх утілення, введення у програму концерту елементів конференсу які у подальшій практиці проведення художньо-творчої діяльності забезпечать автономність, творчу оригінальність, ефективність фахівців – випускників вокальної магістратури факультетів мистецтв українських університетів.

Визначено структуру формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності, яка комплексно представлена у вигляді взаємодоповнюючих *компонентів*, а саме: мотиваційно-орієнтаційного, фахово-когнітивного, креативно-творчого компонентів.

У ключовій авторській дефініції особлива увага акцентується на значущості здійснення магістрами-вокалістами специфічної форми сольної-виконавської творчості, яка ґрунтується на виявах ознак індивідуального бачення перебігу сольної-виконавської діяльності професійних співаків та *новаційного здійснення* концертно-виконавської діяльності шляхом проектування та впровадження у сольну виконавську професійну діяльність тематичних концертних програм. Новаціями виступають створені в процесі фахової підготовки магістрів-вокалістів індивідуальні сольні-виконавські проекти тематичного спрямування для провадження в професійній публічно-виконавській діяльності, які утворені шляхом згенерованих творчих ідей підтриманих відповідним індивідуально-відібраним художньо-опрацьованим виконавським репертуаром, що уможливорює проведення унікального різновиду сольного виконавства – художньо-творчої діяльності. Що в цілому сприяє формуванню в особистості усвідомленого ставлення до специфіки, структури й функцій досліджуваного феномену, значущих системо-утворюючих зв'язків між його компонентами, а також головних принципів творення та фахового вдосконалення.

Наукомісткий потенціал досліджуваного феномену скерував дисертантку до обґрунтування методики, яка охоплює наукові підходи, принципи, педагогічні умови

та власне методику формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності.

Обґрунтований дисертанткою комплекс педагогічних умов формування означеного феномену (*цілеспрямоване формування потреби в художньо-творчій діяльності (розвитку особистісних і професійних якостей) магістрів-вокалістів; оволодіння магістрами-вокалістами художньо-творчими вміннями у процесі навчально-виконавської діяльності; спрямування магістрів-вокалістів до планування художньо-творчих проєктів, з перспективою їх практичного впровадження,*) охопив всі напрями фахової підготовки магістрів-вокалістів.

Розроблена авторська методика формування досліджуваної якості, яка від мети дослідження через компонентну структуру, основні принципи положення, педагогічні умови, етапи дослідно-експериментальної роботи щодо формування означеного феномена становить повний технологічний цикл.

У процесі проведення дослідно-експериментальної роботи дисертанткою була встановлена критеріально-показникова система для педагогічної діагностики досліджуваного феномену, а саме: визначено *критерії* та підібрано відповідні *показники* до них (*міра мотиваційної зорієнтованості до формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності, з показниками: вияв інтересу магістрів-вокалістів до вокально-виконавської художньо-творчої діяльності; прояв зацікавленості магістрів-вокалістів у розширенні культурологічних знань, удосконаленні фахових умінь та навичок; ступінь фахової спроможності до здійснення художньо-творчої діяльності до формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності, з показниками: прояв загальнокультурної ерудованості магістрів-вокалістів у роботі над художніми образами вокальних творів; вияв фахової готовності магістрів-вокалістів до планування художньо-творчої вокально-виконавської діяльності; міра сформованості самостійності та оригінальності у плануванні художньо-творчої діяльності до формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності, з показниками: здатність до проєктування актуальної тематики художньо-творчих заходів; вміння використовувати набутий художньо-виконавський комплекс у художньо-творчому самовираженні*).

Результати констатувального експерименту засвідчили, що у фаховій підготовці магістрів-вокалістів факультетів мистецтв недостатньо приділяється уваги формуванню художньо-інтерпретаційній роботі, компонуванню програм магістерських концертів з позиції тематичної спрямованості, художньої оригінальності, проєктивної пластичності у використанні здобутого репертуару для генерування оригінальних творчих ідей, магістрам вокалістам бракує практичних навичок з пластично-інтерпретаційного супроводу, набуття практичного використання елементів конферансу у вокальній творчості, тощо. Підтверджено, що причина зазначених недоліків криється у відсутності відповідного методичного забезпечення на заняттях з музично-теоретичних та виконавських дисциплін, зокрема, на заняттях з «Вокалу» та ін.

Упровадження авторської методики відбувалося під час проведення формувального експерименту, який здійснювався *поетапно*, включаючи мотиваційно-потребовий, когнітивно-ціннісний та художньо-творчий етапи. На кожному з етапів формувального експерименту дисертанткою вдало були підібрані відповідні *форми і методи*, зокрема: комплексні тренінги, творчі завдання, метод проєктивної пластичності, метод партнерської взаємодії викладача вокаліста та магістра, демонстраційно-образні, імпровізаційні методи, метод моделювання, метод колективного оцінювання репертуарних програм магістрів-вокалістів. ескізного показу довершених художніх моделей з програм магістрів-вокалістів для спільного обговорення досягнутих результатів художньо-творчої навчальної роботи, фітбек-метод, аналізу конкретної виконавської ситуації, обговорення кращих зразків вокальних творів з виконавських програм магістрів-вокалістів для художньо-творчого взаємо-обміну та взаємозбагачення, написання планів-проєктів перспективних художньо-творчих програм, використання відео- та аудіо- методів: спеціальних тренінгів та багато інших цікавих та оригінальних методів.

Статистична обробка результатів перевірки ефективності методики формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності довели правомірність бачення вирішення проблеми та використання ефективних методів. Розроблена методика впроваджувалася в освітній процес музично-педагогічних закладів у викладанні дисциплін, як «Спецкурс з проєктування тематичних програм сольних концертів» (за спеціалізацією «Вокал»), у підготовці магістрів-вокалістів першого та другого року навчання.

Діагностика, здійснена на прикінцевому етапі експерименту, дозволила встановити, що магістри-вокалісти експериментальної групи які навчались згідно експериментальної методики, мали суттєву перевагу перед магістрами-вокалістами з контрольної групи. Визначення статистичної розбіжності між показниками в експериментальній і контрольній групах за отриманими даними засвідчило, що існує статистична розбіжність між показниками експериментальної та контрольної груп, що підтвердило вірогідність припущення щодо ефективності розробленої авторської методики формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності.

Вірогідність розроблених дисертанткою принципів, педагогічних умов, методів, прийомів та етапів формування означеного феномена підтверджено статистичною обробкою результатів експериментального дослідження, яка уможливила виявлення позитивної динаміки рівнів сформованості фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності в експериментальній групі, що підтверджує доцільність впровадження розробленої авторської методики.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. У своїй роботі автору вдалося реалізувати мету та виконати всі визначені завдання дослідження. Подальшого розвитку, систематизації та конкретизації дістали теоретичні положення щодо фахового навчання магістрів-вокалістів у мистецьких закладах вищої освіти;

методи і форми вокального навчання магістрів-вокалістів факультетів мистецтв університетів.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його теоретичні висновки та експериментальні результати можуть служити для оновлення змісту навчальних курсів з методики музичної освіти, розробки робочих навчальних програм з «Постановки голосу», «Методики викладання вокалу», методичних рекомендацій з сольо-виконавської підготовки фахівців та ін.

Виявлені специфічні особливості підготовки магістрів-вокалістів факультетів мистецтв в контексті урахування ментальних та національно-культурних особливостей, які дозволяють інтегрувати результати дослідження в міжнародне освітнє мистецьке середовище.

Дисертація викладена науковим стилем, доступною мовою, в логічній послідовності, з критичним аналізом та висновками. Дисертаційна робота логічно структурована, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

Основні теоретичні положення та результати дослідження повною мірою відображені у 8 наукових публікаціях, серед яких 3 публікації у провідних фахових виданнях України, 1 – у міжнародних виданнях, 4 – праці апробаційного характеру, що свідчить про повноту викладу основних положень та результатів дисертаційного дослідження.

Дисертація Ван Цзін на тему: «Формування фахової готовності магістрів-вокалістів до художньо-творчої діяльності» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, професор

